

Otázka: Sociální stát - Welfare State

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): Jitunka

- stát sociálních služeb, založeno na myšlence, že základní lidské potřeby a podmínky jsou záležitostí nejen jednotlivce, ale záležitostí společnosti

- Ve Velké Británii byl sestaven systém sociálního opatření jako ochrana před pěti částmi

1. Chudoba
2. Nemoci
3. Nezaměstnanost
4. Nevzdělanost
5. Nedostatečné bydlení

Příčiny vzniku

- Přetrvávající problémy moderní společnosti
- Formování národních států po VFR
- Růst kapitalismu, politická moc a s ním spojená industrializace a urbanizace

Funkce a cíle

Marshall – hlavní představitel pojmu WELFARE STATE zdůraznil tři části

- Občanská práva – zajištění individuálních svobod a rovnosti před zákonem
- Politická práva – zajištění participace na rozhodování moci
- Sociální práva – zajištění minimálního sociálního zabezpečení

Typologie

1) Podle teoretika Titmüsse - v 60. letech:

Reziduální model soc. politiky

- vychází z liberální koncepce
- podle ní existují 2 způsoby, jak uspokojit potřeby lidí => trh a rodina
- když selže trh i rodina, nastupuje sociálně politická instituce, ale jen dočasně
- jedinou funkcí soc. politiky je řešení chudoby, tzv. poor relief

Průmyslově výkonový model sociální politiky

- sociálně politická instituce mají důležitou úlohu jako doplněk ekonomiky

- podle tohoto modelu se mají uspokojovat potřeby jednotlivců na základě zásluh, pracovního výkonu a produktivity
- cílem je udržení společenského statusu jednotlivců

Institucionální model soc. politiky

- SP je součástí institucionálního uspořádání společnosti
- poskytuje univerzální služby mimo trh s cílem redistribuce společenského blahobytu a uspokojování potřeb lidí na vysoké úrovni

2) Podle teoretika Andersena, který na Titmuse navázal - v 90. letech:

Základními kritérii pro definování typů soc. států je kvalita soc. práv, soc. stratifikace a vztah mezi státem a rodinou. Základem jeho přístupu se stal koncept dekomodifikace.

Liberální režim

- odpovídá reziduálnímu modelu Titmuse
- dominuje soc. pomoc na bázi testování příjmů
- skromné univerzální transfery a pojišťovací témata
- dávky určeny pro nízko příjmové skupiny, lidi závislé na státu / dělníky aj.
- nároky na dávky omezeny
- stát povzbuzuje trh např. min. mzdou /pasivně/ nebo dotováním soc. schémat poskytovaných privátním sektorem /aktivně/
- důsledkem tohoto typu je omezování soc. práv

Konzervativní režim

- typický pro Rakousko, Německo
- snaha o zachování statusových rozdílů
- práva jsou přidělena na základě příslušnosti ke třídě či statusu
- jakákoliv redistribuce má zanedbatelný dopad
- stěžejní je uplatnění principu subsolidarity

Sociálně demokratický

- odpovídá institucionálnímu modelu
- typické je uplatňování principu univerzalizmu a dekomodifikace i na střední třídu
- sleduje rovnost nejvyšších standardů, a ne rovnost min. uspokojování potřeb
- všechny vrstvy jsou součástí jednoho univerzalistického pojištění, i když jsou dávky přizpůsobeny příjmům
- tento model snižuje úlohu trhu

Leninský model

- spojen s režimem ve státech střední a východní Evropy
- kladl důraz na univerzalitu
- stát měl monopol na poskytování soc. služeb
- pomoc dostali ti, kteří byli součástí „pracujícího lidu“
- ostatní byli vyloučeni ze systému, často i kriminalizováni
- docházelo k omezování soc. práv
- systém představoval spíše nástroj kontroly

Latinský model neboli „jižní“

- charakteristická je absence definovaného životního minima
- často nesystematická opatření
- spoléhání se zejména na sociálně ochranné funkce rodiny
- např. Řecko, Španělsko, Portugalsko

Vývoj

- naplňování principů soc. státu je úzce spojeno s hospodářskou, politickou situací a ekonomickým vývojem státu. Po 2. světové válce došlo k rozvoji sociálních států, zejména v 60. letech 20. století, kdy v mnoha zemích rostly soc. výdaje a rozvíjely se jednotlivé složky soc. státu jako soc. služby a soc. pojištění. Poté byla expanze veřejných soc. služeb ukončena hospodářskou krizí spojenou ropným šokem v r. 1973. Další období se proto nazývá „krizí soc. státu“.

Příčiny krize:

- propad příjmů státu
- nárůst nezaměstnanosti
- větší počet soc. slabých osob